

УДК 658.014

**ДІАЛЕКТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ
ОСНОВ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ
ПОВЕДІНКОЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
НЕОІНДУСТРІАЛЬНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ**

Проценко В.М., к.е.н., доцент (ВМУРЛ «Україна»)

В статті визначено, що важливість переходу продуктивних сил і виробничих відносин сучасної економіки на новий якісний рівень актуалізує розвиток теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації з урахуванням сучасних глобальних викликів. В сучасних ринкових умовах підвищується роль інтенсифікації як підґрунтя ефективності виробництва та конкурентоспроможності підприємств. Процес інтенсифікації впливає на ефективність використання потенціалу підприємства, що може призвести до скорочення витрат, підвищення віддачі основних виробничих засобів, збільшення продуктивності праці тощо.

Автором виокремлено фактори, які впливають на перехід економіки на інтенсивний шлях розвитку, проаналізовано сутність понять «інтенсифікація», «управління», «економічна поведінка» та надано авторське визначення.

Запропоновано діалектичний підхід до формування теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації.

В статті розкрито, що успіх управління економічною поведінкою підприємства в кризовій ситуації істотно залежить від розуміння сутності існуючих процесів, характеру і особливостей їх прояву, що визначають необхідність змін в системі управління економічною поведінкою підприємства та забезпечують адекватну реакцію на події, що відбуваються.

Визначено, що процесу розвитку неоіндустріальної модернізації перешкоджає цілий ряд накопичених проблем на різних рівнях ієрархії вітчизняної економіки, вирішення яких пов'язане з формуванням моделі і визначенням структурно-функціонального змісту механізму неоіндустріалізації з урахуванням заданих стратегічних напрямів розвитку підприємств.

Ключові слова: інтенсифікація; управління; економічна поведінка; неоіндустріальна модернізація; підприємства.

**ДИАЛЕКТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ФОРМИРОВАНИЮ
ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ОСНОВ ИНТЕНСИФИКАЦИИ УПРАВЛЕНИЯ
ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОВЕДЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ В
УСЛОВИЯХ НЕОИНДУСТРИАЛЬНОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ**

Проценко В.М., к.э.н., доцент (ОМУРЧ «Украина»)

В статье определено, что важность перехода производительных сил и производственных отношений современной экономики на новый качественный уровень актуализирует развитие теоретических основ интенсификации управления экономическим поведением предприятий в условиях неоиндустриальной

модернизации с учетом современных глобальных вызовов. В современных рыночных условиях повышается роль интенсификации как основы эффективности производства и конкурентоспособности предприятий. Процесс интенсификации влияет на эффективность использования потенциала предприятия, что может привести к сокращению издержек, повышению отдачи основных средств, увеличение производительности труда и тому подобное.

Автором выделены факторы, влияющие на переход экономики на интенсивный путь развития, проанализированы сущность понятий «интенсификация», «управление», «экономическое поведение» и представлено авторское определение.

Предложено диалектический подход к формированию теоретических основ интенсификации управления экономическим поведением предприятий в условиях неоиндустриальной модернизации.

В статье раскрыто, что успех управления экономическим поведением предприятия в кризисной ситуации существенно зависит от понимания сущности существующих процессов, характера и особенностей их проявления, определяющие необходимость изменений в системе управления экономическим поведением предприятия и обеспечивают адекватную реакцию на события, которые происходят.

Определено, что процессу развития неоиндустриальной модернизации препятствует целый ряд накопившихся проблем на разных уровнях иерархии отечественной экономики, решение которых связано с формированием модели и определением структурно-функционального содержания механизма неоиндустриализации с учетом заданных стратегических направлений развития предприятий.

Ключевые слова: интенсификация; управления; экономическое поведение; неоиндустриальная модернизация; предприятия.

DIALECTIC APPROACH TO FORMING THE THEORETICAL BASES INTENSIFICATION MANAGEMENT ECONOMIC BEHAVIOR ENTERPRISES UNDER CONDITIONS NEOINDUSTRIAL MODERNIZATION

Protsenko V., Ph.D., associate professor (Open International University of Human Development «Ukraine»)

The article determines that the importance transferring the productive forces and production relations the modern economy to a new qualitative level actualizes the development the theoretical foundations intensifying the management the economic behavior enterprises in the context neo-industrial modernization taking into account modern global challenges. In modern market conditions, the role intensification as the basis production efficiency and enterprise competitiveness is increasing. The intensification process affects the efficiency using the enterprise's potential, which can lead to cost reduction, increased return on fixed assets, increased labor productivity and the like.

The author identifies factors affecting the transition the economy to an intensive development path, analyzes the essence the concepts "intensification", "management", "economic behavior" and presents the author's definition.

A dialectical approach to the formation the theoretical foundations of intensifying the management the economic behavior enterprises in the context neo-industrial modernization is proposed.

The article discloses that the success managing the economic behavior an enterprise in a crisis situation substantially depends on understanding the essence existing processes, the nature and characteristics their manifestations, which determine the need for changes in the system managing economic behavior an enterprise and provide an adequate response to events that occur.

It has been determined that the development neo-industrial modernization is hindered by a number accumulated problems at different levels of the hierarchy the domestic economy, the solution which is associated with the formation a model and the determination the structural and functional content the neo-industrialization mechanism, taking into account the given strategic directions for the development enterprises.

Key words: *intensification; management; economic behavior; neo-industrial modernization; enterprises.*

Постановка проблеми. Сучасний етап економічного розвитку характеризується якісно новими вимогами, пов'язаними з переходом суспільства до нових технологій. Періодична зміна технологічних укладів є закономірністю розвитку продуктивних сил, спрямована на прискорення прогресивних структурних змін в суспільному відтворенні. Удосконалення моделі економічного зростання, коли зміни відбувається, в основному, за рахунок вичерпання ресурсів, є складним завданням.

Важливість переходу продуктивних сил і виробничих відносин сучасної економіки на новий якісний рівень актуалізує розвиток теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації з урахуванням сучасних глобальних викликів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В даний час, незважаючи на актуальність проблеми інтенсифікації управління економічною поведінкою та підвищення на цій основі ефективності виробництва все ще не приділяється належної уваги її вирішення як з боку вчених-економістів, так і керівників і фахівців підприємств. Розробка теоретичних основ інтенсифікації

управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації на сучасному етапі має бути висунуто в число пріоритетних проблем та є об'єктом дослідження значної кількості науковців, зокрема, С.Вегери [3], П. Друкера [7], Г. Капленко [10], В. Прохорової [12], А. Файоля [14], Н. Шибаяєвої [15] та ін.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Аналіз наукових вітчизняних та зарубіжних літературних джерел свідчить про те, що формування інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації є необхідне для забезпечення прогресивного розвитку підприємств та потребує подальших наукових досліджень.

Метою статті є розробка діалектичного підходу до формування теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації.

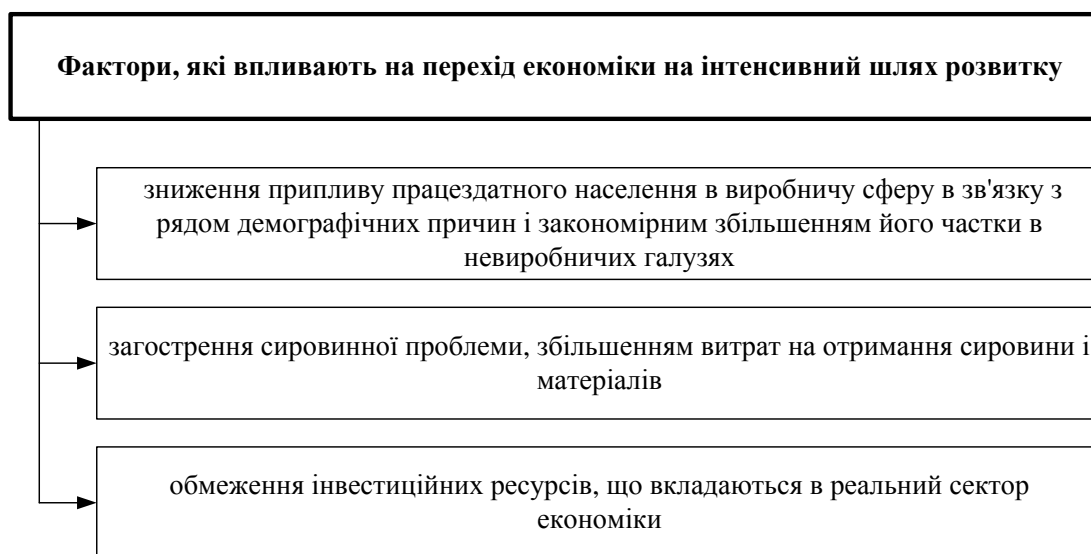
Викладення основного матеріалу дослідження. В сучасних ринкових умовах підвищується роль інтенсифікації як підґрунтя ефективності виробництва та конкурентоспроможності підприємств. Процес інтенсифікації впливає на ефективність використання

потенціалу підприємства, що може призвести до скорочення витрат, підвищення віддачі основних виробничих засобів, збільшення продуктивності праці тощо.

В умовах необхідності зростання ефективності діяльності підприємств і обмеженої можливості залучення додаткових ресурсів, велике значення набувають питання інтенсивного використання потенційних ресурсів підприємства.

Підприємства повинні системно здійснювати інтенсифікацію на основі підвищення рівня використання трудових ресурсів та предметів праці, що позитивно вплине на зростання продуктивності праці і підвищення рівня розвитку.

Перехід економіки на інтенсивний шлях розвитку проходить під впливом інших об'єктивних факторів, що наведено на рис.1.

Рис. 1. Фактори, які впливають на перехід економіки на інтенсивний шлях розвитку

Отже, процес інтенсифікації є актуальним у процесі розвитку підприємств.

Проаналізуємо сутність поняття «інтенсифікація», що наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз сутності поняття «інтенсифікація»

Автор	Сутність поняття
1	2
Енциклопедія сучасної України [9]	сукупність заходів, спрямованих на посилення, збільшення напруженості, продуктивності, дієвості
Горбонос Ф.В., Черевко Г.В., Павленчик Н.Ф., Павленчик А.О. [6]	інтенсифікація - це соціально-економічний процес, спрямований на збільшення виробництва продукції, підвищення її якості й зниження собівартості на основі запровадження у виробництво нових засобів, нових технологій, нових форм організації праці й виробництва, підвищення кваліфікації кадрів та ін., що є складовими науково-технічного прогресу

1	2
Степаненко П., Коваленко П. [13]	це форма розширеного відтворення, яка ґрунтується на оптимальному формуванні та раціональному використанні на основі науково-технічного прогресу сукупних затрат уречевленої та живої праці на одиницю земельної площі з метою збільшення обсягу продукції та підвищення ефективності її виробництва
Вікіпедія [17]	процес і організація розвитку виробництва, в якому застосовуються найбільш ефективні засоби виробництва, а також розширення виробництва. Процес перетворення витрати ресурсів, а також застосування нового обладнання дозволяє викликати зростання продуктивності
Економічний словник [8]	Особлива форма розвитку та економічного росту суспільного виробництва, що ґрунтується на використанні науково-технічних досягнень, застосуванні дедалі ефективніших засобів виробництва та досконаліших форм організації праці

Проаналізувавши сутність поняття «інтенсифікація», можна навести авторське трактування. Отже, інтенсифікація - це процес, який спрямований на посилення економічного розвитку підприємства за рахунок активного впровадження інноваційних розробок (засобів праці, технологій, підвищення кваліфікації тощо) для підвищення ефективності діяльності.

Проблема може бути вирішена за допомогою поглибленої інтенсифікації виробництва підприємства, що є одним з найважливіших векторів в розвитку теорії і практики управління; її реалізація дозволяє в потрібний термін опанувати економічною ситуацією і визначити напрямок і розмір управлінського впливу для досягнення поставлених цілей.

Процес інтенсифікації управління допоможе вирішити проблему впливу процесів поточної і фінансово-інвестиційної діяльності підприємства, що формують оцінку результату його господарювання.

Впровадження в систему управління підприємствами такого напрямку, як інтенсивність, зробить їх орієнтованими на більш активне

використання доступних потенціальних ресурсів, що значно підвищить їх конкурентоспроможність.

Для активного впровадження інтенсифікації в систему управління підприємствами необхідно більш детально розглянути саму сутність системи управління.

Сучасні напрямки методології управління, методи управління і фактори розвитку підприємства направлені на формування нової концепції управління, зміст якої полягає в удосконаленні діяльності підприємства з метою збільшення його вартості за рахунок інтенсифікації управління.

Проаналізуємо сутність поняття «управління», що наведено в табл. 2.

Отже, за результатами аналізу економічної сутності поняття «управління» можна визначити, що цим терміном називають процес цілеспрямованого впливу, з використанням сукупності методів, заходів і форм, а також обсягу необхідної інформації, для ефективної організації діяльності, який направлений на отримання позитивного ефекту та активного розвитку.

Аналіз сутності поняття «управління»

Автор	Визначення
Гетьман О., Шаповал В. [4]	цілеспрямована діяльність, яка представляє собою сукупність методів, засобів і форм ефективної координації роботи людей (трудовах колективів) для досягнення поставлених завдань або визначеної мети (підвищення результативності виробництва, зростання прибутку тощо).
Друкер П. [7]	особливий вид діяльності, що перетворює неорганізований натовп в ефективну, цілеспрямовану і продуктивну групу
Бир С. [1]	побудова природного порядку для системи, що піддається впливу обурень і прагне відновити свою рівновагу
Глушков В. [5]	це перетворення інформації в сигнали, що корегують діяльність машини й організму.
Файоль А. [14]	управління як ієрархічно організовану діяльність, завдяки якій визначається оптимальний спосіб групування робіт, розподіл повноважень і відповідальності на різних рівнях організації.
Словопедія [16]	це процес цілеспрямованого впливу керуючої підсистеми або органу управління на керовану підсистему або об'єкт управління з метою забезпечення його ефективного функціонування та розвитку
Вікіпедія [17]	цілеспрямований програмований чи довільний вплив на об'єкти задля досягнення кінцевої мети за допомогою процесорів, явищ, процесів, коли є з ними взаємодія в режимі детермінованої чи довільної програми / регламенту

Сучасні трансформаційні процеси вимагають змін у системі управління підприємствами за допомогою формування нових напрямів економічної поведінки. Перетворення в ході становлення ринкових відносин формують нові правила і норми поведінки, взаємодії підприємств з іншими суб'єктами (постачальниками, споживачами, посередниками тощо). Але перетворення економічного середовища не є єдиною необхідною і достатньою умовою зміни економічної поведінки підприємств, на її формування впливають фактори, як: національні, етичні, соціальні, психологічні, релігійні та інші.

Дані фактори необхідні при проведенні ринкових реформ, виборі методів їх здійснення та призводять до деформацій в економічній поведінці, яка повинна бути адаптована до кризових явищ.

Накопичені в ході економічної трансформації проблеми, деформації економічної поведінки підприємств свідчать про те, що без глибокого розуміння законів поведінки підприємств, в тому числі в їх культурному, соціально-психологічному аспекті, вибір шляхів ефективного економічного розвитку стає дуже скрутним.

У економічній поведінці в тій чи іншій мірі присутні як егоїстичний, так і альтруїстичний мотиви, що визначають сутність взаємодії суб'єктів в рамках економічних організацій.

Економічна школа формує концепти управління з урахуванням поведінкових аспектів, висуває відповідні поведінкові моделі діяльності підприємства. Включення в економічну теорію культурних, морально-етичних, релігійних і біологічних факторів, які так чи інакше впливають на господарську

поведінку і є історичною спадщиною, що дозволяє адекватно і максимально наблизити економічну науку до реальності.

Проаналізуємо сутність поняття «економічна поведінка», що наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Аналіз сутності поняття «економічна поведінка»

Автор	Визначення
Шибяєва Н. [15]	економічну поведінку як впорядковану сукупність дій суб'єктів господарювання, спрямовану на досягнення економічних цілей в умовах специфічних господарських систем з урахуванням ціннісних установок
Капленко Г. [10]	стратегічно визначений напрям взаємопов'язаних, цілеспрямованих тактичних дій, методів, способів і реакцій на непередбачуваний розвиток подій і зростаючу конкуренцію з метою забезпечення реалізації конкретно визначених цілей і місії підприємства в обраній сфері діяльності"
Вегера С. [3]	це галузь економічної науки, що вивчає поведінкові аспекти прийняття економічних рішень, найважливішого етапу управління економічними процесами
Ложкін Г., Спасніков В., Комаровська В. [11]	це галузь знань, яка вивчає не тільки і не стільки окремі форми економічної поведінки, це наука про взаємозв'язок духовного світу індивідів і груп з господарською активністю
Бункина М.К., Семенов А.М. [2]	це наука, яка розкриває процес пізнання економічної реальності, який складається із сприйняття, уявлення і мислення

Проаналізувавши сутність поняття «економічна поведінка», можна навести авторське трактування. Отже, економічна поведінка - це процес, який складається із сприйняття, уявлення і мислення, направлений на формування впідпорядкованої сукупності тактичних та стратегічних дій, що вивчає поведінкові аспекти прийняття економічних рішень, як найважливішого етапу управління процесами.

Успіх управління економічною поведінкою підприємства в кризовій ситуації істотно залежить від розуміння сутності існуючих процесів, характеру і особливостей їх прояву, що визначають необхідність змін в системі управління економічною поведінкою підприємства та забезпечують адекватну реакцію на події, що відбуваються.

Пошук шляхів вирішення проблем, пов'язаних з кризовими ситуаціями в діяльності підприємств, передбачає аналіз причин виникнення і розвитку кризових ситуацій, розробку механізмів, що перешкоджають появі негативних тенденцій, явищ у розвитку, а також використання таких інструментів, які послаблюють їх вплив.

Низька ефективність виробництва, неконкурентоспроможна продукція, відсутність дієвих стимулів підприємницької активності, нерозвинена інфраструктура, негативні наслідки цінової політики - це тільки деякі з причин виникнення кризових ситуацій в діяльності підприємств.

Рішення даної задачі можливе за допомогою переходу до нової парадигми розвитку, орієнтованої на реальний сектор

економіки, становлення нової індустрії і нового технологічного укладу на базі досягнень науково-технічного прогресу і відповідної сучасним соціально-економічним і політичним реаліям і великим викликам. В даному випадку мова йде про неоіндустріалізацію, яка передбачає збільшення інноваційності, зростання обсягів виробництва високотехнологічної та наукомісткої продукції, модернізацію традиційних і розвиток нових напрямів промисловості і дозволяє за рахунок цього забезпечити догляд від сировинної моделі і підвищення конкурентоспроможності.

На основі проведеного дослідження запропоновано діалектичний підхід до формування теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації, що представлено на рис.2.

Процесу розвитку неоіндустріальної модернізації перешкоджає цілий ряд накопичених проблем на різних рівнях ієрархії вітчизняної економіки, вирішення яких пов'язане з формуванням моделі і визначенням структурно-функціонального змісту механізму неоіндустріалізації з урахуванням заданих стратегічних напрямів розвитку підприємств.

Висновки. За результатами дослідження можна зробити висновок, що важливість переходу продуктивних сил і виробничих відносин сучасної економіки на новий якісний рівень актуалізує розвиток теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації з урахуванням сучасних глобальних викликів.

Впровадження в систему управління підприємствами такого

напряму, як інтенсивність, зробить їх орієнтованими на більш активне використання доступних потенціальних ресурсів, що значно підвищить їх конкурентоспроможність.

Сучасні трансформаційні процеси вимагають змін у системі управління підприємствами за допомогою формування нових напрямів економічної поведінки. Перетворення в ході становлення ринкових відносин формують нові правила і норми поведінки, взаємодії підприємств з іншими суб'єктами (постачальниками, споживачами, посередниками тощо).

Накопичені в ході економічної трансформації проблеми, деформації економічної поведінки підприємств свідчать про те, що без глибокого розуміння законів поведінки підприємств, в тому числі в їх культурному, соціально-психологічному аспекті, вибір шляхів ефективного економічного розвитку стає дуже скрутним.

В процесі дослідження надано визначення інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації – це процес становлення нової індустрії і нового технологічного укладу шляхом удосконалення цілеспрямованого впливу на посилення економічного розвитку підприємства який складається із сприйняття, уявлення і мислення, направлений на формування впорядкованої сукупності тактичних та стратегічних дій, з використанням сукупності методів, заходів і форм, а також обсягу необхідної інформації, що вивчає поведінкові аспекти прийняття економічних рішень та направлений на отримання позитивного ефекту та активного розвитку.

Рис.2. Діалектичний підхід до формування теоретичних основ інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств в умовах неоіндустріальної модернізації

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бир С. Кибернетика и управление производством. – М. : Наука, 1965. – 392 с.
2. Бункина М.К., Семенов А.М. Экономика и психология. На перекрестке наук. – М.: Дело и Сервис, 1999. – 263 с.
3. Вегера С. А. Поведінкова економіка – особлива галузь економічної теорії / Актуал. проблеми економіки. – 2004. – № 2. – С. 4-16.
4. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Экономика підприємства навч. посіб. — 2-ге видання. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 488 с.
5. Глушков В. М. Кибернетика. Вопросы теории и практики. – М. : Наука, 1986. – 488 с.
6. Горбонос Ф.В., Черевко Г.В., Павленчик Н.Ф., Павленчик А.О. Экономика підприємства. Київ, Знання 2010, 463 с.
7. Друкер П. Ф. Рынок: как выйти в лидеры: практика и принципы. – М. : Book chamber international, 1992. – 354 с.
8. Економічний словник / за ред. Завадського Й.С., Осовської Т.В., Юшкевич О.О. Київ, Кондор 2006, 356 с.
9. Енциклопедія сучасної України. Ел. ресурс - http://esu.com.ua/search_articles.php?id=12399
10. Капленко Г.В. Формування економічної поведінки підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 /НАН України; Інститут регіональних досліджень. — Л., 2005. — 20 с.
11. Ложкін Г.В., Спассніков В.В., Комаровська В.Л. Економічна психологія: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
12. Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування : монографія. Харків: Українська інженерно-педагогічна академія, 2015. – 291 с.
13. Степаненко П., Коваленко П. Племінна птиця України / Інформаційний щомісячник «Пропозиція». – 2009. – № 1. – С.36-39.
14. Файоль А. Общее и промышленное управление.– М.: Республика, 1992. – 349 с.
15. Шibaєва Н.В. Особливості економічної поведінки суб'єктів господарювання в умовах ринкової трансформації економіки: автореф. дис.. канд. екон. наук: 08.01.01 Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. — Х., 2002. — 16 с.
16. <http://slovopedia.org.ua>
17. <https://uk.wikipedia.org/wiki>

УДК 330.341.2

**АНАЛІЗ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Черкашина М.В., завідувач кафедри (НАНГУ)

У даній статті подано методики аналізу логістичних процесів військових підрозділів Національної гвардії України. В роботі здійснено формальний опис множини стратегічних переваг (установок) військових підрозділів Національної гвардії України стосовно організації системи логістики. В статті запропонована ігрова